

Designing Scenarios for the Development of the Teaching Profession Based on Future Research

Masood Taherpour Kalantry^{*} , Hadi Porshafei¹ & Mohsen Ayati²

- * Corresponding Author: Ph.D. in Curriculum Planning, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences, Birjand University, Birjand, Iran. Email: m.taherpour@birjand.ac.ir
- 1. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences, Birjand University, Birjand, Iran.
- 2. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences, Birjand University, Birjand, Iran.

Abstract

Type of Article: Scientific- Research

Objectives: The purpose of this study is to identify the main factors and map out scenarios that are credible and desirable for the professional development of teachers in South Khorasan Province.

Materials and Methods: This research is of applied type and it has been done with new methods of future research (Delphi and scenario). Also, the methods of collecting field information are documentary and library. Mick Mac software and Wizard scenario were used to analyze the indicators and variables. The statistical population consisted of 30 professional development specialists including teachers, experts, and education managers who were selected purposefully (criterion-based). The criterion of purposefulness is a master's degree and at least 15 years of service.

Discussion and Conclusions: The results of this study showed that 13 main factors are effective in the professional development of teachers in South Khorasan province. These factors include the development of teachers' abilities in individual and social roles, scientific developments, the position of teachers in society, the level of cooperation and interaction with teachers and professionals, the development of cognitive and self-learning abilities, motivational status and interest in jobs, the development of school culture and professional ethics, government and public financial support for teachers and schools attention to specialization, technology development, social media, media literacy, school reliance, attention to effectiveness, and the development of communication (local, national, and international). These factors led to 39 possible situations based on scenario analysis. After analyzing the possible situations, 6 plausible scenarios and 3 scenarios with a strong probability of occurrence in the professional development of South Khorasan province were identified.

Keywords: Professional Development, Teachers, Future Research, Scenario Designing.

مدیریت و برنامه‌ریزی در نظام‌های آموزشی

مدیریت و برنامه‌ریزی در نظام‌های آموزشی

بهار و تابستان ۱۴۰۲

دوره ۱۶، شماره ۱ (پیاپی ۳۰)

صفحات: ۱۷۳-۱۹۸

DOI: [10.48308/mpes.2023.102616](https://doi.org/10.48308/mpes.2023.102616)

ISSN: [2423-5261](https://doi.org/10.48308/mpes.2023.102616)

E-ISSN: [2538-6344](https://doi.org/10.48308/mpes.2023.102616)

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۲۰ بازنگری مقاله: ۱۴۰۱/۴/۹

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۵/۱۰ چاپ مقاله: ۱۴۰۲/۱/۱

تدوین سناریوهای توسعه حرفه‌ای معلمان بر اساس اصول آینده پژوهی

مسعود طاهرپور کلانتری^۱، هادی پورشافعی^۱ و محسن آیتی^۲

* نویسنده مسئول: دکتری برنامه‌ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران
m.taherpour@birjand.ac.ir

۱. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران

۲. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران

چکیده

هدف: هدف این پژوهش شناخت عوامل اصلی و نگاهت سناریوهای باورکردنی و مطلوب توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی است.

موارد و روش‌ها: این پژوهش از نوع کاربردی و با روش‌های جدید آینده‌پژوهی (دلفی و سناریو) انجام گرفته است. برای تحلیل شاخص‌ها و متغیرها از نرم‌افزارهای میک مک و سناریو ویزارد استفاده شد. مشارکت‌کنندگان در پژوهش شامل ۲۰ نفر از معلمان ۱۰ نفر از مدیران مدارس و ۵ نفر از کارشناسان آموزش منابع انسانی ادارات آموزش و پرورش بودند. شیوه نمونه‌گیری صورت هدفمند (ملاک‌محور) است و معیار هدف‌مندی داشتن مدرک کارشناسی ارشد و حداقل سابقه خدمت ۱۵ سال است.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان داد که ۱۳ عامل اصلی در توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی تأثیرگذار است. این عوامل توسعه توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، تحولات علمی، جایگاه معلم در جامعه، میزان همکاری و تعامل با معلمان و متخصصان، توسعه توانمندی‌های شناختی و خودآموزی، وضعیت انگیزشی و علاقه متناسب با شغل، توسعه فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای، حمایت مالی دولتی و مردمی از معلمان و مدارس، توجه به تخصص‌گرایی، توسعه فناوری، شبکه‌های اجتماعی، سواد رسانه‌ای، میزان اتکا به مدرسه، توجه به اثربخشی و توسعه ارتباطات (محلی، ملی و بین‌المللی) را در بر می‌گیرد. این عوامل براساس تحلیل سناریونویسی به ۳۹ وضعیت احتمالی می‌انجامند. بعد از تحلیل وضعیت‌های احتمالی، ۶ سناریو باورکردنی و ۳ سناریو با احتمال وقوع قوی در توسعه حرفه‌ای استان خراسان جنوبی شناسایی شد.

کلیدواژه‌ها: توسعه حرفه‌ای، معلمان، آینده‌پژوهی، سناریونگاری.

مقدمه

معلمان در مدرسه، به‌عنوان مجریان برنامه درسی، جایگاه ویژه‌ای دارند و بایستی برای افزایش فعالیت‌های یاددهی یادگیری در کلاس درس و محیط مدرسه به رشد آن‌ها توجه جدی کرد (کلانتری خاندانی و فرخی، ۱۳۹۵). با توجه به زمینه‌ها و تغییراتی که در جامعه وجود دارد نیاز است که معلمان خود را با این تغییرات منطبق کنند و یا بر آن‌ها تأثیرگذار باشند (کرمی، سراجی و معروفی، ۱۳۹۶). وزارت آموزش و پرورش برای اینکه نیروی تحصیل‌کرده مناسبی را تحویل جامعه دهند و کیفیت آموزش خود را بالا برند، باید به پرورش و تقویت ویژگی‌ها و توانمندی‌های معلمان و افزایش دانش و مهارت آن‌ها توجه کند. این پرورش و تقویت توانمندی‌های معلمان به‌وسیله توسعه حرفه‌ای صورت می‌گیرد (مهرمحمدی، ۱۳۸۳). وجود چالش‌های جدید و افزایش انتظارات از مدرسه به اهمیت توسعه حرفه‌ای اشاره دارد (گنسر^۱، ۲۰۰۰). یکی از فواید توسعه حرفه‌ای این است که بر کامیابی و توسعه تحصیلی دانش‌آموزان نقش دارد (رادفورد، لونگ و فرکاس^۲، ۲۰۱۷). علاوه بر این با توجه به تغییرات جدید در یادگیری در عصر جدید و لزوم توجه به فضای مجازی، توسعه حرفه‌ای معلمان منجر به یادگیری دانش‌آموزان در شبکه‌های مجازی می‌شود (پرینجر، پورتمن و هندلزالت^۳، ۲۰۱۷).

تغییرات سریع و پرشتاب که از ویژگی‌های آینده است موجب می‌شود که محیط آشفته و خارج از کنترل باشد. در چنین حالتی افراد باید بتوانند خود را با محیط انطباق دهند و در غیر این صورت فرد دچار از خودبیگانگی خواهد شد. انسان‌های آینده در معرض سبک‌هایی قرار می‌گیرند که به‌طور مداوم در حال تغییرند و منجر به تغییر هویت افراد می‌شود و برای حل این بحران‌ها نیروی انسانی آینده باید روی به مهارت‌های فردی مانند تصمیم‌گیری، معنایابی و خودهماهنگی بیاورد. تافلر معتقد است که بهترین معلمان کسانی هستند که نسبت به تحولات آینده آگاه هستند و نقش تسهیل‌گر را برای شناسایی تحولات آینده داشته باشند (تقوی نسب و کریمی، ۱۳۹۷). معلمان آینده به‌عنوان عوامل تغییر باید مجموعه گسترده‌ای از دانش، مهارت‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌ها را دارا باشند. آن‌ها می‌توانند تأثیر مثبتی بر محیط اطراف خود داشته باشند و بر آینده تأثیر بگذارند، مقاصد، اعمال و احساسات دیگران را درک کنند. مفهوم شایستگی در آینده به مفهومی وسیع‌تر از کسب دانش و مهارت دلالت دارد که شامل دانش، مهارت‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌ها برای برآوردن نیازهای متنوع و پیچیده است. معلمان آینده باید طیف وسیعی از مهارت‌ها شامل مهارت‌های شناختی و فراشناختی (مانند تفکر انتقادی، تفکر خلاق، یادگیری و خودتنظیمی)؛ مهارت‌های اجتماعی و عاطفی (مانند همدلی، خودکارآمدی و همکاری) و کاربردی و مهارت‌های فیزیکی (به‌عنوان مثال استفاده از ابزارهای جدید فناوری اطلاعات و ارتباطات) و استفاده از طیف وسیع‌تر از نگرش‌ها و ارزش‌ها (مانند انگیزه، اعتماد، احترام به تنوع و فضیلت) را داشته باشند و دارای دانش انضباطی، بین‌رشته‌ای و معرفتی و رویه‌ای باشند (OECD، ۲۰۲۰).

از مفهوم توسعه حرفه‌ای تعاریف مختلفی توسط صاحب‌نظران مطرح شده است. توسعه حرفه‌ای پشتیبانی و فعالیت‌های رسمی و غیررسمی است که برای کمک به معلمان طراحی شده‌اند و شامل دوره‌های آموزشی و آموزش در مدرسه و فعالیت‌هایی مانند مربیگری، مشاوره، خودآموزی و پژوهش است (کودول^۴، ۲۰۱۷). توسعه حرفه‌ای شامل تلاش‌های فکری و شخصی است که موجب تعامل،

1. Ganser
2. Rutherford, Long, & Farkas
3. Prenger, Poortman & Handelzalts
4. Coldwell

همکاری و ایجاد ایده‌های جدید در آموزش می‌شود (گیروان، کانلی و تانگنی^۱، ۲۰۱۶). مگ ناگتون^۲ (۲۰۱۶) معتقد است که معلمان نیازمند به حمایت برای توسعه دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای تصمیم‌گیری هستند که منجر به توسعه حرفه‌ای در معلمان می‌شود. توسعه حرفه‌ای فرایندی عمدی، روبه پیشرفت و نظام‌مند است. عمدی بودن آن به این معناست که اهداف، مقاصد آن مشخص است. رو به پیشرفت بودن آن به این معناست که معلمان در طول زندگی خود به یادگیری مداوم نیاز دارند (پورشافی، ایوبی، اکبری و حسینی، ۱۳۹۴). توسعه حرفه‌ای، به‌طور کلی، به توسعه فرد در نقش حرفه‌ای خود اطلاق می‌شود و به‌طور اخص، همان رشد حرفه‌ای معلم است که در نتیجه کسب تدریجی تجربه و پایش مداوم آموزش حاصل می‌شود (فضلی، ۱۳۹۹).

توسعه حرفه‌ای معلمان از گذشته تاکنون تغییرات زیادی را پشت سر گذاشته است. ابتدا دیدگاه سنتی توسعه حرفه‌ای به این صورت بود که برای معلمان مجموعه‌ای از سه یا چهار روز کارگاه جداگانه در تابستان، یا کارگاه‌هایی با موضوعات متفرقه، در طول سال تحصیلی برگزار می‌شد که فرصت‌های یادگیری برای مربیان را محدود می‌کرد و به روز بودن معلمان با اطلاعات در حال ظهور را دشوار می‌کرد. مارسلو^۳ (۲۰۰۹) تغییرات توسعه حرفه‌ای معلمان را شامل رشد فردی و سازمانی، استفاده از شکل‌های مختلف فرصت‌های یادگیری، اشتراک دانش توسط معلمان و متخصصان، تمرکز بر مهارت‌های عمومی و آموزشی، توسعه کارکنان به‌عنوان یک وظیفه اصلی و مسئولیت همه‌ی مدیران می‌داند. با توجه به هزاره جدید و چشم‌اندازهای پیش‌رو، آموزش و پرورش در قرن جدید شرایط و زمان خاص خود را دارد. معلمان در انتقال فرهنگ، غنی‌سازی آن و برای مواجهه با دنیای پیچیده و متحول نقش تعیین‌کننده دارند (پورشافی، طالب‌زاده و آرین، ۱۳۹۴). جوامع با رشد روز افزون فرهنگی، زبانی و تنوع اقتصادی اجتماعی مواجه هستند و برای پرورش نسل آینده نیاز به معلمان حرفه‌ای و دارای فرهنگ بین‌المللی بیش از پیش ضروری است (روحمان، اسلوت و لسمان^۴، ۲۰۲۱). اصلاحات و تغییرات در آموزش و پرورش بدون کمک معلمان حرفه‌ای امکان‌پذیر نیست (مسکیت^۵، ۲۰۱۱). معلمان با توسعه حرفه‌ای خود را برای نقش‌های فعلی و آینده در آموزش و پرورش آماده می‌کنند (عثمان و وارنر^۶، ۲۰۲۰). افزایش ارتباطات و تعاملات جهانی، چالش‌های قرن ۲۱ و توجه به خصوصی‌سازی در آموزش و در نتیجه دسترسی کمتر دانش‌آموزان به آموزش باکیفیت بر اهمیت توسعه حرفه‌ای معلمان در آینده تأکید دارد (اسپروت، ۲۰۱۹). علاوه بر آن روند تحولات اساسی در قرن ۲۱ که شامل انفجار دانش، پیشرفت چشمگیر علم و فناوری و گسترش اطلاعات، جهانی شدن، تشدید تنش بین مادیات و معنویات و بروز انحطاط اخلاقی در جوامع، تعامل انسان با محیط زیست و اشاعه دموکراسی است ضرورت آینده‌نگری در آموزش و پرورش و به‌ویژه توسعه حرفه‌ای معلمان به‌عنوان مجریان برنامه درسی در مدارس را بیشتر کرده است (آقایی، ۱۳۹۰). با توجه به این شرایط پیچیده نیاز است که نظام آموزشی و به‌ویژه معلمان آمادگی لازم جهت سازگاری، درک تغییرات و تحولات آینده را پیدا کنند و صلاحیت‌ها و شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز خود را کسب کنند و به همین منظر نیاز هست که مطالعات آینده‌پژوهانه در توسعه حرفه‌ای معلمان صورت گیرد.

آینده، مفهومی است که در فلسفه پست‌مدرن ریشه دارد و امری است که قطعیت در آن وجود ندارد. با این وجود استفاده از اطلاعات گذشته و حال تا حدودی آینده را پیش‌بینی می‌کند. آینده‌پژوهی به‌عنوان یک روش از دهه ۱۹۶۰ آغاز شد (زارعیان و ستارزاده، ۱۳۹۰). در بند ۲۸ فصل دوم سند تحول آموزش و پرورش

1. Girvan, Conneely & Tangney
2. McNaughton
3. Marcelo
4. Romijn, Slot & Leseman
5. Maskit
6. Osman & Warner

به «آینده‌پژوهی و نظارت بر تغییرات مؤثر بر آموزش و پرورش رسمی به دلیل اجرای نقش فعال در برخورد با مشکلات احتمالی در زمینه‌های مختلف» اشاره شده است (سند تحول آموزش و پرورش، ۱۳۹۰). آینده‌پژوهی روشی است که کمک می‌کند تهدیدات، چالش‌ها و فرصت‌های آینده به‌خوبی شناسایی شود و با هوشیاری از میان آینده‌های مختلف آینده مطلوب تعیین شود. در مدل مخروطی آینده‌پژوهی، آینده‌ها شامل آینده متعارف، آینده محتمل، آینده مطلوب، آینده ممکن و آینده باورپذیر است (حاجیان و قصاب، ۱۳۹۲). در واقع آینده‌پژوهی به این معناست که چگونه از واقعیات، تحولات و تغییرات به‌فردا رسید (حیدری، ۱۳۹۳). کورنیش^۱ بنیانگذار انجمن آینده جهان می‌گوید: مهم‌ترین هدف آینده‌پژوهی این است که با ادامه روندهای امروز، در آینده چه روی خواهد داد و تصمیم گرفت که آیا چنین آینده‌ای مطلوب است یا نه (مظفری، ۱۳۸۸). از نگاه بل (۲۰۰۳) ، عصر رویش آینده‌پژوهی هم‌زمان با موضع‌گیری در برابر پوزیتیویسم است و به این خاطر تعدادی از محققان آینده از فلسفه پساتجددگرایانه متأثر شده‌اند. بل^۲ (۲۰۰۳) واقع‌گرایی انتقادی را به‌عنوان نظریه معرفتی مناسب برای آینده‌پژوهی معرفی می‌کند. از روش‌های آینده‌پژوهی دسته‌بندی‌های مختلفی بیان شده که می‌توان به روش دلفی^۳، سناریوسازی^۴، چشم‌انداز^۵، طوفان مغزی^۶ و مدل سازی^۷ اشاره کرد (زارعیان و ستارزاده، ۱۳۹۰، پدram و همکاران، ۱۳۸۸، امین بیدختی و نامنی، ۱۳۹۴ و فاتح‌راد، جلیلودن، مولایی، سمیعی و نصرالهی وسطی، ۱۳۹۲).

با توجه به نقاط ضعف و چالش‌های حاضر توسعه حرفه‌ای در بین معلمان منعکس شده در شواهد پژوهشی احمدی، زارعی، نوروزی، دلاور و درتاج (۱۳۹۵) و نیکنامی و کریمی (۱۳۸۸) و سیر تحولات توسعه حرفه‌ای معلمان در گذشته و ضرورت تحولات جدید در آینده توسعه حرفه‌ای معلمان با توجه به پیشرفت چشمگیر علم، فناوری و گسترش اطلاعات، جهانی شدن (آقایی، ۱۳۹۰) و شواهد محدود آینده‌پژوهی در توسعه حرفه‌ای معلمان، این پژوهش در جهت پاسخ دادن به این سؤالات صورت گرفته است؛

۱. عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی چیست؟
۲. سناریوهای محتمل توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی کدامند؟
۳. سناریوهای باورپذیر پیش روی توسعه حرفه‌ای معلمان خراسان جنوبی کدامند؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تهراد^۸ (۲۰۱۱) سه رویکرد نظری را برای توضیح مفهوم توسعه حرفه‌ای توصیف می‌کند: رویکرد تئوری ساختاری، نظریه شایستگی و رویکرد بیوگرافی حرفه‌ای. نظریه ساختاری به دنبال توسعه منطق ساختاری رفتار حرفه‌ای با هدف بازسازی هسته رفتار آموزش است. ساختارهای اساسی که زمینه تدریس را تشکیل می‌دهند اغلب به صورت پارادوکسی نمایش داده می‌شود. از این منظر، حرفه‌ای بودن معلم در صورتی که معلمان بازتاب را در خود نشان دهند، آشکار می‌شود. دیدگاه بیوگرافی توسعه حرفه‌ای از طریق زندگینامه شغلی فردی انجام می‌شود. این رویکرد حرفه‌ای بر روی نحوه ایجاد قابلیت‌های آموزشی متمرکز است. به‌عنوان مثال روی جنبه‌هایی که منجر به پیشرفت می‌شود یا مانع رشد فرد می‌شود، تمرکز می‌کند (لنج^۹،

- 1.Cornish
- 2.Bell
- 3.Delphi
- 4.Scenario
- 5.prospect
- 6.brainstorming
- 7.modeling
- 8.Terhardt
- 9.Lange

رویکرد تئوری شایستگی به طیف وسیعی از مسغولیت‌هایی که حرفه تدریس را تشکیل می‌دهند اشاره دارد که می‌تواند به‌عنوان نقطه شروع برای تعریف صلاحیت‌ها و زمینه‌های دانش که یک معلم بدان نیاز دارد باشد. شایستگی‌های حرفه‌ای به‌طور مرتب با توجه به نتایج تجربی در رابطه با حوزه‌های دانش، باورها، نگرش‌های و تمرین‌های عملی که تأثیرات مثبتی بر یادگیری دانش‌آموزان دارند ایجاد و سازمان‌دهی می‌شوند. اوبرگ^۱ (۱۹۸۶) از تئوری ساختارگرایی به‌عنوان مبنایی برای توسعه حرفه‌ای استفاده می‌کند. یک رویکرد برای بهبود عملکرد متخصصان جهت منعکس کردن منتقدانه رفتارها و باورهای حرفه‌ای خودشان است. هدف این است که تمرین و اقدامات خود را تحت موشکافی دقیق قرار دهند که موجب می‌شود، افراد حرفه‌ای اقدامات خود را نظریه‌پردازی کنند، تئوری خود را در پرتو عمل اصلاح کنند و عمل خود را به یک رویه منظم تبدیل کنند. این هدف درک عقلانی از عمل است و از طریق بازتاب نظام‌مند در مورد اعمال ناخودآگاه و عمدی که این عمل را تشکیل می‌دهد، به دست می‌آید. اگر محققان و مدرسان خواستار مشارکت در این شکل رشد حرفه‌ای برای معلمان هستند، پس باید ماهیت و شرایط بازتاب افراد حرفه‌ای را در عمل خود درک کنند. توسعه حرفه‌ای معلمان نیز شامل مدل‌هایی است.

دزیمون، پرت و گرت (۲۰۰۲) توسعه حرفه‌ای معلمان را به دو مدل مدل سنتی و مدل اصلاح شده تقسیم کرده است. در مدل سنتی دانش به معلم منتقل می‌شود و به آنچه که معلم باید بداند تأکید دارد. معلم در جریان یادگیری، دریافت‌کننده اطلاعات است ولی در مدل اصلاح شده استفاده از رویکرد چندگانه و متنوع در آموزش توصیه می‌شود. تغییر رویکرد توسعه حرفه‌ای سنتی، منجر به تغییر نقش مدرس از فرد متخصص به فرد تسهیل‌گر در فرایند یادگیری می‌شود، نتایج مثبت یادگیری را افزایش می‌دهد و منجر به انتقال مطلوب دانش می‌شود. توسعه حرفه‌ای از کارگاه‌هایی که معلم فقط اطلاعات دریافت کند، فاصله گرفته و به سمتی می‌رود که معلم خود «تولید دانش» داشته باشد و دربارهٔ باورها و روش آموزش خود تأمل کند تا نیازهای دانش‌آموزان و اهداف برنامه برآورده شود (فضلعلی، ۱۳۹۹).

در تعدادی از پژوهش‌های انجام شده به مؤلفه‌ها و عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان پرداخته شده است. هاگ و وان^۲ (۲۰۱۹) در پژوهش خود با استفاده از روش کمی با عنوان عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان به این نتیجه رسید که حمایت بیرونی و همکاری جمعی بر پیشرفت حرفه‌ای معلمان تأثیر دارد. کوکپیم و سومپراج^۳ (۲۰۱۹) در پژوهش خود با روش پیمایشی به این نتیجه رسید که تدریس معلمان، خلاقیت و یادگیری تیمی و رهبری معلمان بر توسعه حرفه‌ای تأثیر دارد. زیدی، خان و خان^۴ (۲۰۱۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که رابطه مثبت و معنادار بین توسعه حرفه‌ای معلمان و عوامل سازمانی و شیوه‌های تدریس معلمان وجود دارد. الشهری^۵ (۲۰۱۸) در پژوهش خود با عنوان عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان به این نتیجه رسید که سبک‌ها و رویکردهای جدید تدریس و امکانات، استفاده از دستورات عمل‌های آموزش و یادگیری و سفرهای میدانی، فناوری، مشارکت در تصمیم‌گیری آموزشی در مدرسه، خودسازی و توجه به بازخوردهای دانش‌آموزان از عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان است. یو، چنگ، وانگ و لو^۶ (۲۰۱۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که تجربه تدریس، دیدگاه مشترک، سیاست و امنیت مادی، صلاحیت حرفه‌ای و انگیزه روان‌شناختی در درجه اول بر پیشرفت حرفه‌ای معلمان

1.Oberg

2.Hauge & Wan

3.Cockpim& Somprach

4.Zaidi, Khan & Khan

5.Alshehryt

6.Yue, Chen, Wang & Liu

تأثیر می‌گذارد. کافیلو، فیسر و فوت^۱ (۲۰۱۶) و اسشودلز، جمیل، لارسون و همرا^۲ (۲۰۱۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که حمایت مالی و اقتصادی از معلمان در توسعه معلمان نقش دارد. اسمیت^۳ (۲۰۱۶) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که استفاده از رسانه‌های اجتماعی مانند توییتر منجر به رشد و توسعه حرفه‌ای معلمان می‌شود. وو، کاو و کاپرو^۴ (۲۰۱۴) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که (عواملی را که برای موفقیت توسعه حرفه‌ای آنلاین ضروری است شامل موارد زیر است. توانایی مدیریت زمان، اغلب چک کردن ایمیل، امکان یادگیری با پشتیبانی محدود، روابط با مربیان آنلاین، اتصال به اینترنت قابل اطمینان، اعتماد به نفس برای رسیدن به اهداف یادگیری، سخت‌افزار خوب مخصوصاً رایانه‌ها. اسپروت^۵ (۲۰۱۹) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که عوامل تقویت‌کننده توسعه حرفه‌ای معلمان ۱. مسافرت به‌عنوان معلم، ۲. یادگیری از دانشگاهیان و ۳. توسعه روابط حرفه‌ای اصلی و پایدار است.

در میان پارادایم‌های شناسایی موجود، یکی از جامع‌ترین گونه‌شناسی‌ها در پارادایم پژوهش آینده را ووروس ارائه داده است. او کار خود را بر مبنای مطالعات روش‌شناسان برجسته‌ای همچون گوبا و لینکلن قرار داده است. از نگاه او اثبات‌گرایی، پسااثبات‌گرایی، نظریه انتقادی و انواع آن یا سنجش‌گرایی، برساخت‌گرایی و مشارکت‌جویی پنج پارادایم اصلی در پژوهش به حساب می‌آیند این پارادایم‌ها از پاسخ‌هایی که برای برخی سؤالات اساسی دارند، قابل تمایز هستند. پاسخ به سؤالات سه بعد اصلی هر پارادایم یعنی هستی‌شناختی، معرفت‌شناختی، روش‌شناختی و بعد چهارم، یعنی ارزش‌شناختی مرزهای پارادایم‌ها را مشخص می‌کند. سؤال هستی‌شناختی به ماهیت واقعیت می‌پردازد و سؤال معرفت‌شناختی ماهیت دانش را مورد توجه قرار می‌دهد. سؤال روش‌شناختی معطوف به پاسخ‌گویی به این دغدغه است که پژوهش‌گر چطور آنچه باید بداند را کسب کند. سؤال ارزش‌شناختی نیز به دنبال پاسخ به سؤالی است که می‌پرسد چه چیزی ذاتاً ارزشمند است (وروس، ۲۰۰۸).

در حوزه آموزش و پرورش تحقیقات بسیار محدودی با رویکرد آینده‌پژوهی صورت گرفته است که بیشتر به توسعه منابع و شایستگی نیروی انسانی پرداخته شده است که می‌توان به پژوهش نجف پور شهنی و حسین‌پور (۱۳۹۴) و چرخاب، حسین‌پور، نصیری و کرایبی (۱۳۹۳) اشاره کرد. نتایج پژوهش نجف‌پور شهنی و حسین‌پور (۱۳۹۴) به این موضوع اشاره دارد که مؤلفه‌های سازنده شایستگی نیروی انسانی آینده شامل مبانی شخصیت (نظم و ترتیب در کار، سلامت روانی، صبر و حوصله)، مهارت‌های حرفه‌ای (قدرت پیش‌بینی نتایج کار، تمرکز بر مسئولیت اصلی، سرعت عمل و کیفیت انجام کار)، مبانی فکری (مدیریت زمان، قدرت تمرکز، حافظه، سرعت عمل و خلاقیت) و مهارت‌های ارتباطی (قدرت توافق با همکاران، مهارت‌های همکاری و توانایی کار گروهی) است.

نتایج پژوهش‌های گذشته نشان می‌دهد که وضعیت معلمان در امر آموزش و توسعه حرفه‌ای با وضعیت مورد انتظار و مطلوب فاصله دارد. احمدی، زارعی، نوروزی، دلاور و درتاج (۱۳۹۵) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که صلاحیت‌های فناورانه دانشجو معلمان در سطح پایین قرار دارد. نیکنامی و کریمی (۱۳۸۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که وضعیت مهارت تدریس، تکنولوژی و رشد حرفه‌ای معلمان پایین است. علاوه بر این پژوهش‌های مختلفی در زمینه طراحی مدل توسعه حرفه‌ای و تأثیرات آن بر حرفه معلمی انجام گرفته است به‌عنوان نمونه طاهرپور کلانتری و پورشافعی (۱۴۰۰) در پژوهش خود با عنوان الگوی جاری توسعه حرفه‌ای معلمان خراسان جنوبی به این نتیجه رسیدند که مدل پنج‌عاملی شامل

- 1.Kafyulilo, Fisser, & Voogt
- 2.Suchodoletz, Jamil, Larsen, & Hamre
- 3.Smith
- 4.Vu, Cao, & Cepero
- 5.Sprott
- 6.Voros

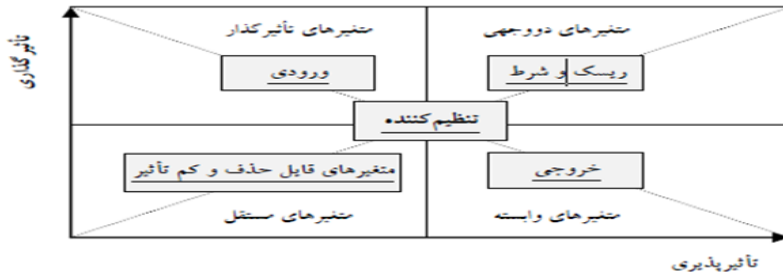
عدم برنامه مناسب و نگاه غیرحرفه‌ای به توسعه حرفه‌ای به‌عنوان مقوله‌ی محوری و شرایط علی (عوامل فردی و سازمانی)، عوامل زمینه‌ای (عوامل محیطی و سازمانی)، شرایط مداخله‌ای تسهیل‌گر (انگیزش، نیازسنجی و برنامه‌های توانمندسازی)، شرایط مداخله‌گر محدودکننده (چالش‌های برنامه‌ای و چالش‌های مالی و سیاست‌گذاری) راهبردها (جاری و اقدامات احساس نیاز شده) و پیامد (کاهش کاهش انگیزه و اتلاف منابع) است. فضلعلی (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر توسعه حرفه‌ای معکوس بر پیشرفت نو معلمان پرداخت نتایج نشان داد که معلمان در کلاس‌های معکوس پیشرفت بهتری در مقایسه با کلاس‌های سنتی دارند. معروفی و کرمی (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی درس‌پژوهی به‌عنوان مدلی نوین در توسعه حرفه‌ای معلمان پرداختند نتایج نشان داد که درس‌پژوهی در سه حوزه دانش (شامل دانش محتوایی، دانش تدریس و دانش درس‌پژوهی)، مهارت (شامل مهارت‌های فکری، تدریس و درس‌پژوهی) و نگرش (شامل تمایل به همکاری، تمایل به مذاکره، کسب رضایت درونی، ایجاد انگیزه و علاقه) توانسته به توسعه حرفه‌ای معلمان کمک کند. سانسز، اتال و دریکلو^۱ (۲۰۲۱) در پژوهش خود با عنوان چارچوب جدید توسعه حرفه‌ای معلمان به این نتیجه رسیدند که مؤلفه‌های مدل مفهومی توسعه حرفه‌ای معلمان شامل خصوصیات شخصی معلم، مطالب آموزشی (آنچه آن‌ها آموزش می‌دهند)، روش‌های تدریس، رویکردها (نحوه آموزش آن‌ها) و یادگیری دانش آموزان، اصلاحات و سیاست‌ها، برنامه درسی، همکاری و فعالیت‌های رسمی، غیررسمی حمایتی است. استیلر و جانز^۲ (۲۰۱۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که مدل توسعه حرفه‌ای معلمان دارای سه مؤلفه است که شامل طراحی مشارکتی (همکاری و اشتراک‌گذاری مسئولیت برای ایجاد یک طرح عمل و واحد کار) ۲. اجرای آزمایشی (آزمون محدود واحد کار و ارزیابی) ۳. گسترش چالش (اجرای واحد کار توسط معلمان دیگر براساس بازخورد مرحله قبل). کودول (۲۰۱۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که عامل‌های مهم در توسعه حرفه‌ای معلمان شامل انگیزه شغلی، دانش و تأیید اعتبار دانش، فرهنگ، نوع و نحوه آموزش و سیاست‌های دولت است. نوگ فک^۳ (۲۰۱۵) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که مدل توسعه حرفه‌ای مبتنی بر مدرسه و معلمان شامل مؤلفه‌های یادگیری مشارکتی، حل مسئله و پیگیری‌های کلاسی است. انو و فریرا^۴ (۲۰۱۰) و بازینسکی و هانسون^۵ (۲۰۱۰) در پژوهش‌های خود درس‌پژوهی را به‌عنوان الگوی مطلوب معرفی کرده‌اند و ایرلی، مکسول، پوندی و پن^۶ (۲۰۱۷) الگوی تدریس مشارکتی را برای توسعه حرفه‌ای پیشنهاد دادند.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع کاربردی و با رویکرد آینده‌پژوهی و از روش‌های جدید آینده‌پژوهی (دلفی و سناریو نویسی) استفاده شده است. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای میک مک^۷ و سناریو ویزارد^۸ استفاده شد. فرایند پژوهش در شکل ۱ بیان شده است.

- 1.Sancar , Deniz Atal & Deryakulu
- 2.Stieler, Hunt & Jones
- 3.Ndongfack
- 4.Ono & Ferreira
- 5.Buczynski & Hansen
- 6.Early, Maxwell, Ponde & Pan
- 7.Mic Mac
- 8.Scenario Wizard

شکل ۱. فرایند انجام پژوهش در آینده‌نگاری توسعه حرفه‌ای معلمان خراسان جنوبی

برای استفاده از روش دلفی، پرسشنامه‌هایی در سه وهله آماده شد، در مرحله اول عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی با استفاده از مبانی نظری و اسناد در موضوعات اصلی با توجه به حیطه‌های مختلف توسعه حرفه‌ای معلمان اعم از عوامل اجتماعی، مدیریتی، سیاسی، فرهنگی، شناختی و فناوری ۴۲ عامل شناسایی و از طریق پرسشنامه در اختیار نظر خبرگان قرار گرفت. جامعه مورد مطالعه این پژوهش کلیه کارگزاران اصلی و خط مقدم دخیل در برنامه توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی شامل؛ آموزگاران، مدیران مدارس مقطع ابتدایی و کارشناسان آموزش منابع انسانی ادارات آموزش و پرورش بودند. که از طریق نمونه‌گیری هدفمند، از نوع ملاک‌محور (داشتن حداقل ۱۵ سال سابقه تجربی و دارای مدرک کارشناسی ارشد در مدارس) انتخاب شدند. مشارکت‌کنندگان در پژوهش شامل ۲۰ نفر از آموزگاران (با توجه رعایت ملاک حداکثر گوناگونی شامل ۸ دبیر مرد و ۷ دبیر زن در مدارس مختلف دولتی، عادی و شاهد)، ۱۰ نفر از مدیران این مدارس و ۵ نفر از کارشناسان آموزش منابع انسانی ادارات آموزش و پرورش خراسان جنوبی بودند. با توجه به نظر خبرگان و همپوشانی عوامل باهم ۲۸ عامل به‌عنوان عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی انتخاب شدند.

مرحله دوم، شامل ۳۰ پرسشنامه برای مشخص کردن عامل‌های اصلی مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان به کمک وزن‌دهی است که به وسیله خبرگان انجام شد. در مرحله سوم با استفاده از یافته‌های پرسشنامه‌های دوم، ۳۰ پرسشنامه برای مشخص کردن حالت‌های احتمالی آینده توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی انجام شد. در پایان سناریوهای مطلوب، باورکردنی و محتمل‌ترین سناریو برای توسعه حرفه‌ای معلمان تبیین شده است.

خروجی مدل میک مک، رابطه میان عوامل را مشخص می‌کند. متغیرها را می‌توان به صورت نموداری با یک محور مختصات (تأثیرگذاری-تأثیرپذیری) نشان داد (زالی، ۱۳۸۸). در شکل ۲ انواع متغیرها در مختصات نشان داده شده است.

شکل ۲. پلان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری

روایی و پایایی

با توجه به جدول ۱ از مجموع ۷۵۵ رابطه‌ی ارزیابی در این ماتریس، ۲۸ رابطه عدد ۰ بوده و بدین معناست که عوامل بر همدیگر تأثیر نداشته، یا از همدیگر تأثیر نپذیرفته‌اند. از طرف دیگر، ماتریس براساس شاخص آماری با ۲ بار چرخش داده‌ای از مطلوبیت و بهینه‌شدگی ۹۶/۳۰ درصد برخوردار بوده که حاکی از روایی بالای پرسشنامه و پاسخ‌های آن است.

جدول ۱. روایی داده‌های ماتریس (پرسشنامه)

درجه پرتشدگی	نوع	تعداد p	تعداد سه‌ها	تعداد دوها	تعداد تک‌ها	تعداد صفرها	تعداد تکرار	تعداد ماتریس
۹۶/۳۰ درصد	۷۵۵	۰	۷۵	۶۴۲	۳۸	۲۸	۲	۲۸

یافته‌های پژوهش

عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی

با استفاده از مبانی نظری و اسناد در موضوعات اصلی با توجه به حیطه‌های مختلف توسعه حرفه‌ای معلمان اعم از عوامل اجتماعی، مدیریتی، سیاسی، فرهنگی، شناختی و فناوری ۴۵ عامل شناسایی و با توجه جدول ۲ و نظر خبرگان و میزان همبستگی بالای ۰/۷ و سطح معناداری ۰/۰۰۱ تعداد ۱۷ مؤلفه حذف شد.

جدول ۲. طبقه‌بندی تعدادی از مؤلفه‌های پرسشنامه عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان براساس میزان همبستگی و همپوشانی

مؤلفه‌هایی که با هم همبستگی قوی دارند و به لحاظ مفهومی با هم ارتباط نزدیک دارند	میران	سطح معناداری	مؤلفه نهایی و کاهش یافته شده (این مؤلفه‌ها، مؤلفه‌های دیگر را پوشش می‌دهند و جامع تر هستند)
۱- توسعه فرهنگ احترام بین معلمان	۰/۷۹	۰/۰۰۱	جایگاه معلم در جامعه
۲- جایگاه معلم در جامعه			
۳- میزان تعامل با سایر معلمان	۰/۸۳	۰/۰۰۱	همکاری و تعامل با همکاران و متخصصان
۴- همکاری و تعامل با متخصصان			
۵- حضور اجتماعی معلم	۰/۷۸	۰/۰۰۱	توسعه فرهنگ آموزشگاهی یا توسعه
۶- توسعه اخلاق حرفه‌ای			فرهنگ اخلاق حرفه‌ای
۷- توسعه فرهنگ آموزشگاهی			
۸- توسعه توانمندی معلمان در ایفای نقش شهروندی	۰/۷۸	۰/۰۰۱	توسعه توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی
۹- توسعه معلمان در ایفای نقش روزمره			

توسعه توانمندی‌های شناختی معلمان	۰/۸۰	۰/۰۰۰۱	۱۰
ارتقای روحیه خودآموزی و خودیادگیری			۱۱
توسعه خودکارآمدی و خودپنداره معلمان	۰/۷۷	۰/۰۰۰۱	۱۲
توجه به کارایی			۱۳
توجه به اثربخشی			۱۴
توجه و توسعه سبک‌های رهبری در معلمان و نظام آموزشی	۰/۸۶	۰/۰۰۰۱	۱۵
توجه و توسعه سبک‌های مدیریتی در نظام آموزشی			۱۶
تخصیص بودجه مناسب برای آموزش و پرورش	۰/۹۴	۰/۰۰۰۱	۱۷
حمایت مردمی از نظام آموزش و پرورش			۱۸
توجه به درآمد یا حقوق نسبی معلم			۱۹
حمایت مالی دولتی از معلمان و مدارس			۲۰
فراهم کردن زیرساخت‌های فناوری (سایت‌های علمی، تابلوهای هوشمند، شبکه‌های اجتماعی، سامانه‌های آموزش و یادگیری)	۰/۸۳	۰/۰۰۰۱	۲۱
مستندسازی تجارب آموزشی معلمان (سامانه یادگیری)			۲۲
اشتراک و تبادل تجارب و دانش از طریق شبکه‌های اجتماعی			۲۳
توسعه و تعمیق سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان			۲۴
ارتباطات محلی	۰/۸۸	۰/۰۰۰۱	۲۵
ارتباطات ملی			۲۶
ارتباطات بین‌المللی			۲۷

درنهایت با توجه به حذف مؤلفه‌های همپوشان ۲۸ عامل در ۶ حوزه به شرح جدول ۲ تعیین شد. از نرم‌افزار میک مک برای مشخص کردن عامل‌های مؤثر توسعه حرفه‌ای معلمان استفاده شد. با توجه به این موضوع، عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان را در ماتریسی با ابعاد (۲۸*۲۸) جای گرفته و برای تعیین اثر هر متغیر بر متغیر دیگر به صورت پرسشنامه به خبرگان تحویل داده شد. خبرگان به ترتیب میزان تأثیر

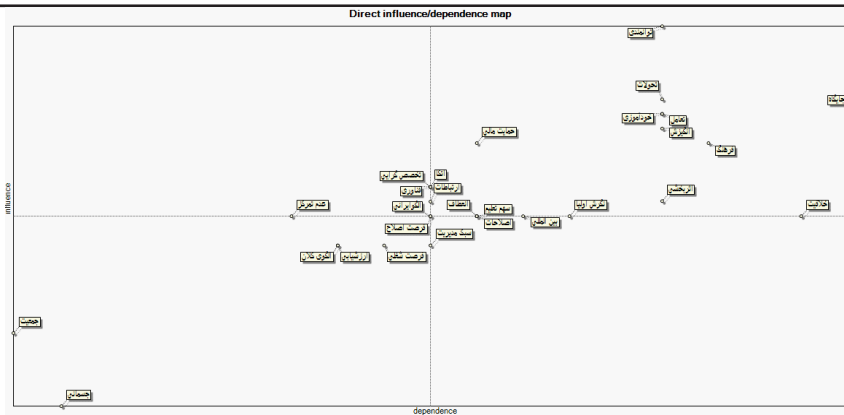
هر متغیر بر متغیر دیگر را که در سطر و ستون قرار گرفته‌اند با توجه به طیف ۰ تا ۳ مشخص کرده‌اند. نتایج تحلیل داده‌های نرم‌افزار نشان داد که درصد انباشت ماتریس ۹۶/۳۰ است و از ۷۸۴ رابطه‌های ماتریس، ۲۸ رابطه صفر است و این موضوع را مشخص می‌کند که این متغیرها نه برهم تأثیر گذاشته‌اند و نه از هم تأثیر گرفته‌اند که شامل ۳/۵ درصد است.

جدول ۳. طبقه‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی

ردیف	عوامل مؤثر	تعداد مؤلفه‌ها
۱	اجتماعی و فرهنگی (جایگاه معلم در جامعه، میزان همکاری و تعامل با معلمان و متخصصان، توسعه فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای، میزان جمعیت دانش‌آموزی در روستا و شهر، توسعه توانمندی‌های معلمان در نقش اجتماعی، نگرش والدین نسبت به فرستادن بچه‌ها به مدرسه، میزان اتکا به مدرسه، تحولات علمی)	۸
۲	شخصی و روان‌شناختی (توسعه توانمندی‌های شناختی و کارآموزی، وضعیت انگیزشی و علاقه متناسب با شغل، وضعیت جسمانی و فیزیکی متناسب با شغل، توسعه و تقویت خلاقیت در معلمان)	۴
۳	سیاسی (عدم تمرکز در سیاست‌های آموزش و پرورش، الگوی توسعه سیاسی کشور، بین‌المللی شدن آموزش و پرورش، الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت)	۴
۴	مدیریتی و سازمانی (اصلاحات و تغییرات ساختاری در مدرسه، وجود انعطاف‌پذیری در سیستم مدیریتی، توسعه ایجاد نظام ارزشیابی منظم، دادن فرصت اصلاح به معلمان، توجه و توسعه سبک‌های مدیریتی و رهبری در معلمان و نظام آموزشی، فرصت‌های آموزشی و شغلی ارائه‌شده توسط مدیریت، توجه به تخصص‌گرایی در الگوی استخدام معلمان، توجه به اثربخشی)	۸
۵	اقتصادی و حمایتی (حمایت مالی دولتی و مردمی از معلمان و مدارس، افزایش سهم تعلیم و تربیت از سبد درآمدی خانواده)	۲
۶	فناوری (توسعه فناوری، شبکه‌های اجتماعی، سواد رسانه‌ای)	۱
۷	ارتباطات (توسعه ارتباطات محلی، ملی و بین‌المللی)	۱

انتخاب نهایی عوامل اصلی مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان خراسان جنوبی

با توجه به شکل ۳ وضعیت صفحه‌ی پراکندگی متغیرهای تأثیرگذار بر توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی با رویکرد آینده‌پژوهی مشاهده می‌شود که سیستم ناپایدار است. در این سیستم، عوامل پیرامون خط قطری قرار دارند و بیشتر حد متوسطی از تأثیرگذاری و تأثیرپذیری را نمایش می‌دهند که شناسایی عوامل کلیدی را سخت می‌کند. پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها، جایگاه هر یک از عوامل و نقش آن به‌وضوح قابل ارائه است. با توجه به شکل ۳ و پراکندگی متغیرها، ۱۳ عامل از این عوامل در ناحیه دوم قرار گرفته‌اند که میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری بالایی دارند. از میان ۲۸ عامل، ۱۳ عامل در توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی به‌عنوان عوامل اصلی انتخاب شده است. این عوامل شامل توسعه توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، تحولات علمی، جایگاه معلم در جامعه، میزان همکاری و تعامل با معلمان و متخصصان، توسعه توانمندی‌های شناختی و خودآموزی، وضعیت انگیزشی و علاقه متناسب با شغل، توسعه فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای، حمایت مالی دولتی و مردمی از معلمان و مدارس، توجه به تخصص‌گرایی، توسعه فناوری، شبکه‌های اجتماعی، سواد رسانه‌ای، میزان اتکا به مدرسه، توجه به اثربخشی و توسعه ارتباطات (محلی، ملی و بین‌المللی) است.

شکل ۳. نقشه توزیع متغیرها براساس تحلیل تأثیرات مستقیم

حالت‌های احتمالی عوامل اصلی

برای هر یک از عامل‌های اصلی، حالت‌های احتمالی توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی تعیین شد. بدین منظور از خبرگان در زمینه توسعه حرفه‌ای معلمان نظرخواهی شد. در نهایت، با بررسی نتایج، برای ۱۳ عامل اصلی، ۳۹ وضعیت احتمالی مشخص شد.

جدول ۴. عوامل اصلی و حالت‌های احتمالی در آینده توسعه حرفه‌ای معلمان

ردیف	عوامل کلیدی	وضعیت	زیرمجموعه هر عامل
۱	توسعه توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی	خوشبینانه بینابین	تقویت توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی عدم تغییر و حفظ وضعیت موجود توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی
۲	تحولات علمی	خوشبینانه بینابین بدبینانه	کاهش رشد توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی افزایش رشد تحولات علمی رشد تدریجی تحولات علمی کاهش رشد تحولات علمی
۳	جایگاه معلم در جامعه	خوشبینانه بینابین بدبینانه	توسعه و تقویت جایگاه معلم در جامعه حفظ وضعیت موجود جایگاه معلم در جامعه تضعیف و کم‌رنگ شدن جایگاه معلم در جامعه
۴	میزان همکاری و تعامل با معلمان و متخصصان	خوشبینانه بینابین بدبینانه	افزایش تبادل تجارب آموزشی بین معلمان و استفاده از تجارب و دانش متخصصان حفظ وضعیت موجود تبادل تجارب آموزشی کاهش میزان تبادل تجارب آموزشی بین معلمان و عدم تبادل دانش با متخصصان

۵	توسعه توانمندی‌های شناختی و خودآموزی	خوشبینانه	افزایش برنامه‌های آموزش حرفه‌ای معلمان از طریق دوره‌های ضمن خدمت، کارگاه‌ها و دانشگاه فرهنگیان
		بینابین	ادامه روند موجود آموزش دوره‌های ضمن خدمت
		بدبینانه	محدودیت در برنامه‌های آموزش حرفه‌ای معلمان و کاهش دوره‌های ضمن خدمت و کارگاه‌های آموزشی
۶	وضعیت انگیزشی و علاقه متناسب با شغل	خوشبینانه	افزایش علاقه و انگیزه نسبت به حرفه معلمی از طریق ایجاد محیط جذاب و بازخوردهای مثبت مدیران و حمایت مدیر والدین
		بینابین	عدم تغییر و حفظ وضعیت انگیزشی و علاقه متناسب با شغل
		بدبینانه	ایجاد محیط رقابتی و عدم حمایت مدیر و جامعه از معلمان و ایجاد محیط نامطلوب برای معلمان
۷	توسعه فرهنگ آموزشی و اخلاق حرفه‌ای	خوشبینانه	توسعه فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای
		بینابین	حفظ فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای موجود
		بدبینانه	تضعیف و کم‌رنگ شدن فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای
۸	حمایت مالی دولتی و مردمی از معلمان و مدارس	خوشبینانه	افزایش بودجه آموزش و پرورش و حمایت مردمی از معلمان
		بینابین	عدم تغییر در بودجه فعلی آموزش و پرورش و حمایت مردمی از معلمان
		بدبینانه	کاهش بودجه آموزش و پرورش و عدم حمایت مردمی از معلمان و مدارس
۹	توجه به الگوی استخدام (تخصص گرای)	خوشبینانه	توسعه تخصص‌گرایی در الگوی استخدام
		بینابین	عدم تغییر و حفظ الگوی تخصص‌گرایی فعلی
		بدبینانه	کاهش تخصص‌گرایی در الگوی استخدام
۱۰	توسعه فناوری، شبکه‌های اجتماعی، سواد رسانه‌ای	خوشبینانه	توسعه و تنوع‌بخشی در حوزه فناوری، شبکه‌های اجتماعی و رشد سواد رسانه‌ای
		بینابین	ادامه روند موجود استفاده از فناوری، شبکه‌های اجتماعی و رشد سواد رسانه‌ای
		بدبینانه	کاهش و محدودیت در استفاده از فناوری، شبکه‌های اجتماعی و عدم رشد سواد رسانه‌ای
۱۱	میزان اتکا به مدرسه	خوشبینانه	افزایش میزان اتکا به مدارس
		بینابین	عدم تغییر در میزان اتکا فعلی به مدارس
		بدبینانه	کاهش میزان اتکا به مدارس
۱۲	توجه به اثربخشی	خوشبینانه	توسعه اثربخشی معلمان
		بینابین	عدم تغییر در میزان اثربخشی معلمان
		بدبینانه	تضعیف و کم‌رنگ شدن اثربخشی معلمان

سناریو چهارم	بهران	بهران	ایستا	بهران	بهران	ایستا	ایستا	بهران	بهران	ایستا	ایستا	ایستا
سناریو پنجم	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	ایستا	ایستا	ایستا	بهران	بهران	ایستا	ایستا
سناریو ششم	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	ایستا	ایستا	بهران	ایستا	بهران	ایستا	ایستا
سناریو هفتم	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	ایستا	ایستا	ایستا	بهران	بهران	ایستا	ایستا
سناریو هشتم	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	ایستا	ایستا	ایستا	بهران	بهران	بهران	ایستا
سناریو نهم	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران	بهران

گروه‌بندی و تحلیل سناریوهای منتخب

به‌طور کلی ۹ سناریو منطقی پیش روی توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی است که اکثر سناریوها حالت ایستا را دارند. سناریوهای ممکن با توجه به عوامل اصلی و تقسیم‌بندی سناریو مشخص شده است که برای شناسایی وضعیت‌ها با توجه به نمره‌ای که به هر یک از وضعیت‌ها بین ۳ تا ۳- داده شده است، اعداد به‌جای وضعیت‌ها قرار گرفت و برای شناخت کیفی صفحه به کمک قراردادن اعداد به‌جای وضعیت‌ها با عناوین مطلوب تا بحران جایگاه توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی با توجه به عوامل اصلی مشخص شده است. با توجه به ۱۱۷ وضعیت حاکم بر صفحه سناریو، تعداد ۱۳ حالت و ۱۱/۱۱ درصد مطلوب، تعداد ۵۵ حالت و ۴۷ درصد ایستا و تعداد ۴۹ حالت و ۴۱ درصد وضعیت بحرانی است. با توجه به قرابت سناریوها می‌توان آن‌ها را به سه دسته تقسیم کرد که هر یک از گروه‌ها شامل چند ویژگی یک یا چند سناریو با ویژگی‌های مشابه با تفاوت کم در چند وضعیت از میان ۱۳ عامل اصلی است. این دسته‌ها عبارت‌اند از:

- سناریو مطلوب (شامل سناریو ۱)
- سناریوهای ایستا (شامل ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸)
- سناریو بحران (۹)

از میان ۹ سناریو منطقی پیش روی توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی ۷ سناریو با وضعیت

ایستا وجود دارد و هم‌چنین ۱ سناریو حالت مطلوب و ۱ سناریو حالت بحران را در آینده نشان می‌دهد. تقسیم‌بندی سناریوها به شرح زیر است:

سناریو دسته اول، آرمان شهر: شرایط مطلوب با رویکرد مبتنی بر برنامه‌محوری، دانش‌محوری، توسعه ارتباط و تعامل‌گرایی، پیشرفت حرفه‌ای

این دسته شامل سناریو اول است و کامل‌ترین و مطلوب‌ترین سناریو برای توسعه حرفه‌ای معلمان است. در این گروه حالت بحرانی و ایستا وجود ندارد. این گروه بیشترین تعداد وضعیت مطلوب را به لحاظ فراوانی نسبت به سناریوهای دیگر گروه‌ها داراست به طوری که ۱۰۰ درصد حالات مطلوب را نشان می‌دهد. ویژگی این سناریو تقویت توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، افزایش رشد تحولات علمی، توسعه و تقویت جایگاه معلم در جامعه، افزایش تبادل تجارب آموزشی بین معلمان و استفاده از تجارب و دانش متخصصان و تعامل با آن‌ها، افزایش برنامه‌های آموزش حرفه‌ای معلمان از طریق دوره‌های ضمن خدمت، کارگاه‌ها و دانشگاه فرهنگیان، افزایش علاقه و انگیزه نسبت به حرفه معلمی از طریق ایجاد محیط جذاب و بازخوردهای مثبت مدیران و حمایت مدیر و والدین، توسعه فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای، افزایش بودجه آموزش و پرورش و حمایت مردمی از معلمان، افزایش توجه به تخصص‌گرایی در الگوی استخدام، توسعه و تنوع‌بخشی در حوزه فناوری، شبکه‌های اجتماعی و رشد سواد رسانه‌ای، افزایش میزان اتکا به مدارس، افزایش توجه به اثربخشی معلمان، افزایش توسعه ارتباطات (محلی، ملی و بین‌المللی) است.

سناریوهای دسته دوم، امیدهای لرزان: روند تغییرات تدریجی و آهسته و تمایل به ادامه وضعیت فعلی

در این گروه ۷ سناریو مشاهده می‌شود که سناریو دوم تا نهم است. در این گروه تفاوت در تعداد حالات ایستا و بحران است. این گروه از نظر مقداری، بیشترین تعداد وضعیت ایستا را دارد. تفاوت میزان حالت بحران و ایستا این گروه نشان‌دهنده وضعیت ایستا پیش روی توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی در این گروه است. در این گروه سناریو دوم همه وضعیت‌ها در حال ثبات و حفظ وضع موجود است و سناریو سوم توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، تحولات علمی و جایگاه معلم، توانمندی‌های شناختی و خودآموزی، بودجه و حمایت مردمی و توجه به تخصص‌گرایی در وضعیت بحران و سایر عوامل در وضعیت ایستا قرار دارند. در سناریو چهارم توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، تحولات علمی، همکاری و تعامل با معلمان و متخصصان، توانمندی‌های شناختی، بودجه و حمایت مردمی و توجه به تخصص‌گرایی در وضعیت بحران و سایر حالت‌ها در وضعیت بحران و سایر عوامل در وضعیت ایستا قرار دارند. در سناریو پنجم توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، تحولات علمی و جایگاه معلم، توانمندی‌های شناختی و خودآموزی، توسعه فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای، بودجه و حمایت مردمی و توجه به تخصص‌گرایی در وضعیت بحران و بقیه حالت‌ها در حالت ایستا قرار دارد. در سناریو ششم، توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، تحولات علمی، همکاری و تعامل با معلمان و متخصصان، توسعه فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای، بودجه و حمایت مردمی و توجه به تخصص‌گرایی در وضعیت بحران و بقیه حالت‌ها ایستا هستند. در سناریو هفتم توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، تحولات علمی و جایگاه معلم، بودجه و حمایت مردمی و توجه به تخصص‌گرایی و فناوری، شبکه‌های اجتماعی، سواد رسانه‌ای در وضعیت بحران و بقیه حالات ایستا است. در سناریو هشتم توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، تحولات علمی و جایگاه معلم، حمایت مردمی و توجه به تخصص‌گرایی و اثربخشی در وضعیت بحرانی و سایر حالت‌ها ایستا است.

سناریو دسته سوم، مدینه فاصله: شرایط بحرانی و نامطلوب، عدم امکان توسعه حرفه‌ای معلمان این دسته شامل وضعیت بحران است که سناریو نهم در این دسته قرار می‌گیرد. در این دسته عوامل متمایزکننده حالات بحران است. این دسته دارای بیشترین تعداد وضعیت بحرانی است. از جمله ویژگی‌های این گروه کاهش رشد توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، کاهش رشد تحولات علمی، تضعیف و کم‌رنگ شدن جایگاه معلم در جامعه، کاهش میزان تبادل تجارب آموزشی بین معلمان و عدم تبدیل دانش با متخصصان، محدودیت در برنامه‌های آموزش حرفه‌ای معلمان و کاهش دوره‌های ضمن خدمت و کارگاه‌های آموزشی، ایجاد محیط رقابتی و عدم حمایت مدیر و جامعه از معلمان و ایجاد محیط نامطلوب برای معلمان، تضعیف و کم‌رنگ شدن فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای، کاهش بودجه آموزش و پرورش و عدم حمایت مردمی از معلمان و مدارس، عدم توجه به تخصص‌گرایی در الگوی استخدام، کاهش و محدودیت در استفاده از فناوری، شبکه‌های اجتماعی و عدم رشد سواد رسانه‌ای، کاهش میزان اتکا به مدارس، کاهش توجه به اثربخشی معلمان است.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از مواردی که برای رشد و ترقی ضروری است، این است که محیط را باید به طور دقیق شناسایی کرد و با توجه به این شناسایی تصمیم درست و به موقع را اتخاذ کرد و یک برنامه جامع و کامل را طراحی کرد که این موضوع با توجه به انجام صحیح امر آینده‌پژوهی انجام می‌شود (حسین هاشمی، علی‌اکبری، بازرگانی و نادری خورشیدی، ۱۳۸۹). با توجه به این که در نهادهای دولتی یکی از فرایندهای مهم در امر برنامه‌ریزی آینده‌پژوهی است؛ اما از این روش کمتر استفاده می‌شود (استین و تویست، ۲۰۱۳). توسعه حرفه‌ای معلمان نیز برای حرکت به سوی چشم‌انداز مطلوب در آینده، ناچار به شناسایی سریع متغیرهای محیطی و پیش‌بینی تهدیدها و فرصت‌ها به‌منظور ایجاد آمادگی لازم است؛ موقعیت‌هایی که برای وقوع در آینده منتظر آمادگی ما نمی‌نشینند (مظفری، ۱۳۸۸). یکی از ابزارهای مهم آینده در شرایط عدم قطعیت برنامه‌ریزی سناریو مبنا است. برنامه‌ریزی سناریو مبنا، روشی نظام‌مند برای تفکر خلاقانه درباره‌ی آینده‌های نامشخص و ممکن است (رهبر، سیف‌الدین اصل، شاه حسینی و نیازی، ۱۳۹۷).

یافته‌های سؤال اول نشان داد که ۱۳ عامل در توسعه حرفه‌ای معلمان استان خراسان جنوبی به‌عنوان عوامل اصلی انتخاب شده است. این عوامل شامل توسعه توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی، تحولات علمی، جایگاه معلم در جامعه، میزان همکاری و تعامل با معلمان و متخصصان، توسعه توانمندی‌های شناختی و خودآموزی، وضعیت انگیزشی و علاقه متناسب با شغل، توسعه فرهنگ آموزشگاهی و اخلاق حرفه‌ای، حمایت مالی دولتی و مردمی از معلمان و مدارس، توجه به تخصص‌گرایی، توسعه فناوری، شبکه‌های اجتماعی، سواد رسانه‌ای، میزان اتکا به مدرسه، توجه به اثربخشی و توسعه ارتباطات (محلی، ملی و بین‌المللی) است. یکی دیگر از یافته‌های پژوهش در عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان شامل توسعه توانمندی معلمان در نقش فردی و اجتماعی است که با یافته‌های (مارسلو، ۲۰۰۹؛ اوید و چیکوارا، ۲۰۱۶؛ کایا و گودک، ۲۰۱۶؛ کودول، ۲۰۱۷؛ الشهري، ۲۰۱۸؛ پادو، ۲۰۱۸؛ نینلان، ۲۰۱۵؛ کوکپیم و سومپراج، ۲۰۱۹؛ جعفری، ابوالقاسمی، قهرمانی و خراسانی، ۱۳۹۶؛ معروفی و کرمی، ۱۳۸۸؛ کرمی، سراجی، معروفی، ۱۳۹۶؛ نیکنامی، کریمی، ۱۳۸۸) همسو است. یکی دیگر از یافته‌های پژوهش در عوامل مؤثر

1. Steen & Twist
2. Marcelo
3. Oyedele & Chikwature
4. Padua
5. Ninlawan

بر توسعه حرفه‌ای معلمان شامل اثربخشی و تخصص‌گرایی است که با یافته‌های امین و ساکان^۱، ۲۰۱۵؛ اورز، هیجن و کریجن^۲، ۲۰۱۶؛ اورز، هیجن و کریچازن، ۲۰۱۱؛ زیدی، خان و خان، ۲۰۱۸ هم سو است. یکی دیگر از یافته‌های پژوهش در عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان شامل توسعه فناوری، شبکه‌های اجتماعی، سواد رسانه‌ای است که با یافته‌های (نینلان، ۲۰۱۵؛ الشهري، ۲۰۱۸؛ اسمیت، ۲۰۱۶؛ وو، کاو و کاپرو^۳، ۲۰۱۴؛ سرین، ۲۰۱۷؛ کافیلو، فیسر و فوت، ۲۰۱۶) هم سو است. یکی دیگر از یافته‌های پژوهش در عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان شامل حمایت مالی دولتی و مردمی از معلمان و مدارس با یافته‌های (هاگ و وان، ۲۰۱۹؛ بو، چنگ، وانگ و لو، ۲۰۱۷، اورز، هیجن و کریجن، ۲۰۱۶؛ پرینجر، پورتمن و هندلالت، ۲۰۱۷؛ کافیلو، فیسر و فوت، ۲۰۱۶؛ اسشودلز، جمیل، لارسون، همر، ۲۰۱۸) هم سو است. هدف از نگارش سناریوهای مختلف در توسعه حرفه‌ای معلمان، افزایش توان پیش‌بینی صحیح آینده نیست، بلکه هدف آن است که درک صحیحی از راهبردهای تأثیرگذار آینده در رشد توسعه حرفه‌ای معلمان حاصل شود (تقوایی و حسینی خواه، ۱۳۹۶).

در سناریو آرمان شهر ۱۳ عامل در وضعیت مطلوب قرار دارد و با توجه به این موضوع معلمان اثربخش و متخصص در مدارس مشغول بکار هستند و دانش و تجارب خود را با متخصصان و معلمان دیگر داخل کشور و خارج از کشور تبادل می‌کنند و جایگاه معلمان در جامعه بسیار پررنگ و مردم به آن‌ها احترام می‌گذارند و پیشرفت‌های علمی و تحولات علمی به شدت افزایش یافته و معلمان توانمندی‌های شناختی، فردی و اجتماعی خود را متناسب با این تحولات به‌روز می‌کنند. معلمان با علاقه و انگیزش فراوان در مدارس تدریس می‌کنند و جامعه به مدارس به عنوان تنها نهاد آموزشی و پرورشی مطلوب اتکا می‌کند. فناوری در بستر آموزش رشد زیادی کرده است و سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان گسترش زیادی کرده و معلمان علاوه بر آموزش حضوری در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی مشغول آموزش، یادگیری و اشتراک مطالب و تجارب خود هستند و در هر شرایطی مانند زلزله، سیل، جنگ، شیوع بیماری‌های نوظهور آموزش مستمر خود را با تکیه بر فناوری پیش می‌برند. حمایت مردمی و دولتی از معلمان در سطح عالی است و معلمان فقط به وظیفه خود می‌اندیشند و دغدغه دیگری ندارند. با توجه به توصیفی که در این سناریو شد با توجه به تغییرات و تحولات آینده جهت‌گیری کلی وکلان شامل آموزش مستمر و مداوم معلمان متناسب با رشد تحولات علمی و فناوری و گزینش افراد خبره و متخصص و تدوین نقشه علمی برای توسعه حرفه‌ای معلمان است.

در دسته دوم سناریوها با عنوان امیدهای لرزان، تعداد بیشتری از سناریوها در این دسته قرار دارند و یکی از سناریوها همه عوامل در حالت ایستا و بقیه سناریوها عامل‌های ایستا از عوامل بحران بیشتر است. روند کلی این سناریوها نشان‌دهنده رشد تدریجی و ثبات و حفظ وضعیت موجود توسعه حرفه‌ای معلمان است. توانمندی شناختی و فردی معلمان در آینده مانند وضعیت فعلی است و معلمان کمتر از فناوری استفاده می‌کنند و سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی آن‌ها تغییری نکرده است. رشد تحولات علمی کند و تدریجی و حمایت دولتی و مردمی از معلمان تغییر چندانی نکرده است. شاید یک از دلایل وضعیت این سناریوها پایین بودن کیفیت آموزش‌های حین خدمت، برنامه‌های نامناسب جهت افزایش همکاری، ضعف توان علمی، کمبود امکانات آموزشی و نامناسب بودن پرداخت حقوق باشد (عبدالهی و صفری، ۱۳۹۵). راهبردها و جهت‌گیری‌های کلان در این دسته از سناریوها فرهنگ‌سازی در جامعه و آموزش عموم مردم جهت درک صحیح جایگاه معلم، افزایش مشارکت، همکاری و تبادل تجارب معلمان با یکدیگر و متخصصان از طریق برگزاری همایش‌ها، دوره‌های ضمن خدمت، دوره‌های آموزش عالی، توجه به تخصص‌گرایی و اثربخشی

1.Saukabh & Amin

2.Gerrichhauzen & Heijden Evers

3.Cao, Vu, & Cepero ,Vu

معلمان از طریق ایجاد نظام منظم نظارت و ارزشیابی، آموزش مستمر و مداوم توانمندی‌های شناختی معلمان از طریق دوره‌های دانشگاه فرهنگیان و به‌روز نمودن سواد اطلاعاتی معلمان، تخصیص اعتبار جهت رتبه‌بندی و ارتقای توانمندی و صلاحیت‌های شناختی معلمان، تبحر و تسلط معلمان با بومیان دیجیتال و توسعه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان توسعه هوش مصنوعی در آموزش و پرورش و توسعه و تقویت نقش معلمان در دنیای متاورس‌ها و توسعه زیرساخت‌های فناوری در مدارس است.

دسته سوم سناریو بحرانی قرار گرفته است که مدینه فاصله نام دارد. در این سناریو همه عوامل توسعه حرفه‌ای در وضعیت بحرانی قرار دارند و فاصله زیاد با وضعیت مطلوب دارند. در صورتی که روندهای کلی شکل‌گیری این سناریو در توسعه حرفه‌ای معلمان وجود داشته باشد، به نظر می‌رسد باید به شناسایی آسیب‌های محیط سناریو پرداخت و اصلاحات لازم را برای رسیدن به مطلوبیت بیشتر انجام داد. روندهای حاکم بر این سناریو حاکی از جامعه علمی روبه رشدی نیست. با توجه به این سناریو معلمان منفعل هستند و با همدیگر تبادل و همکاری ندارند و از فناوری استفاده نمی‌کنند و جایگاه معلمان در جامعه تنزل کرده است و حمایت مالی و مردمی از معلمان صورت نمی‌گیرد و جامعه به مدارس اتکایی ندارد و پیشرفتی چندانی در تحولات علمی و توانمندی‌های معلمان دیده نمی‌شود. علت این موضوع می‌تواند موانع و چالش‌های پیش روی توسعه حرفه‌ای معلمان باشد که شامل: مشکلات آموزش‌های معلمان، نبود نگرش جامع در ارزشیابی، کمبود نیروهای متخصص برای آموزش و کمبود انجمن یا فصلنامه حرفه‌ای، کاهش بازده آموزش‌ها در پیشرفت شغلی است (جهانیان، ۱۳۸۰؛ صادقی، ۱۳۸۷؛ طریقی، ۱۳۸۷ و عبدالهی و دباغیان، ۱۳۹۰). راهبردها و جهت‌گیری‌های کلان در این سناریو شامل: تربیت معلمان خلاق، منعطف، مسلط بر حل مسائل و آشنا با موقعیت‌های چالش برانگیز و پیچیده و متناسب با رشد تحولات علمی در همه ابعاد، توسعه زیرساخت‌های فناوری در مدارس، آموزش اشتراک‌گذاری دانش، تجارب و محتوا از طریق ابزارهای فناوری مانند شبکه‌های اجتماعی، افزایش سهم آموزش و پرورش در بودجه دولتی، تخصیص اعتبار جهت رتبه‌بندی و ارتقای توانمندی و صلاحیت‌های شناختی معلمان، زمینه‌سازی و فرهنگ‌سازی و اعتمادسازی جهت حمایت مردمی از آموزش و پرورش، جا به جایی اقتصادی از کارهای یکنواخت و یدی به اقتصاد فکری و دانشی و انتشار فناوری از محل کار به همه ابعاد و جنبه‌های زندگی فردی و حرفه‌ای، متناسب‌سازی اقتصاد کشور با جهانی‌شدن، توسعه ارتباطات بین معلمان از طریق فرصت‌های مطالعاتی در خارج از کشور و سفرهای درون، برون‌استانی، همایش‌های ملی، توسعه ارتباطات بین‌المللی از طریق سفرهای خارجی، فضای مجازی و همایش‌های بین‌المللی است.

References

منابع

- Abbasi, F., Hejazi, E., & Rezvanzadeh, H., (2020). The lived experience of elementary school teachers of the opportunities and challenges of teaching in the educational network of students Shad: (A study of phenomenology), *Scientific Quarterly of Teaching Research*, 8 (3), 1-24 [In Persian]
- Aghaei, A., (2011). *Futurology in Education*, Mashhad: Astan Quds Razavi Publications. [In Persian].
- Ahmadi, R., Zarei Zavaraki, I., Norouzi, D., Delavar, A., & Dortaj, F., (2015). Review of the current status of technological qualifications of student teachers according to UNESCO standards. *Journal of Research in Educational Systems*, 10 (32), 1-22 [In Persian].
- Alshehryt, A., (2018). Case Study of Science Teachers' Professional Development in Saudi Arabia: Challenges and Improvements, *International Education Studies*, 11(3), 70-76.
- Amin Beidakhti, A., & Naamni, A., (2015). Providing a Model for Medium-Term Future Studies in the Field of Educational Planning, *Bi-Quarterly Journal of Educational Planning*

- Studies*, 4 (8), 11-3 [In Persian].
- Amin, M., & Saukabh, A., (2015). Factors Contributing to EFL Teachers' Professional Development in Indonesia, *Excellence in Higher Education*, 6, 12-20.
- Ansari, E., Kianpour, M., & Atai, P., (2018). Sociological analysis of the effect of cyberspace use on oral culture, *Quarterly Journal of Applied Sociology*, 29 (69), 18-40 [In Persian].
- Bardel, M., Maddloo, G., Hosseinpour, N., & Valizadeh, M., (2019). A Study of Teachers' Living Experiences of Burnout: A Phenomenological Study, *Teacher Career Development Quarterly*, 4 (2), 1-14 [In Persian].
- Bell, W. (2003). *Foundations of Futures Studies: History, Purposes, and Knowledge*, Transaction Pub.
- Buczynski, S. & Hansen, C. B. (2010). Impact of professional development on teacher practice: Uncovering connections. *Teaching and Teacher Education*, 26(3), 599-607.
- Charkhab, M., Hosseini, M., & Nasiri, M., (2020). Providing a framework for the development of managers' professional ethics with a future research approach, *Journal of Educational Sciences*, 6 (27), 203-224 [In Persian].
- Charkhab, M., Hosseinpour, M., Nasiri, M., & Karaei, A., (2014). *Identifying the characteristics and competencies in the development of human resources in education with a futures research approach (Case study: Education Managers of Khuzestan Province)*, International Conference on Management in the 21st Century, Tehran, Vira Capital Institute of Managers [In Persian].
- Cockpim, J., & Somprach, K., (2019). Learning Leadership of School Administrators and Teaching Behavior Affecting the Effectiveness of Teacher Professional Development, *Hierarchical Linear Model*, 18(2), 52-57.
- Coldwell, M., (2017). Exploring the influence of professional development on teacher careers: A path model approach. *Teaching and Teacher Education*, 61, 189-198.
- Coldwell, M., (2017). Exploring the influence of professional development on teacher careers: A path model approach. *Teaching and Teacher Education*, 61, 189-198.
- Document of Fundamental Transformation of Education (2011). *Supreme Council of the Cultural Revolution of the Ministry of Education*. Tehran: Secretariat of the Higher Education Council.
- Early, D. M. Maxwell, K. L. Ponde, B. D. & Pan, Y. (2017). Improving teacher-child interactions: A randomized controlled trial of making the Most of Classroom Interactions and My Teaching Partner professional development models. *Early Childhood Research Quarterly*, 38, 57-70.
- Evers, A. T., Van der Heijden, B. I. J. M., Kreijns, K. (2016). Organisational and task factors influencing teachers' professional development at work. *European Journal of Training and Development*, 40(1), 36-55.
- Evers, A., Heijden, B., & Gerrichhauzen, J., (2011). Organisational factors and teachers' professional development in Dutch secondary schools, *Journal of European Industrial*, 35(1), 24-44.
- Fateh Rad, M., Jalilund, M., R., Molaei, M., Samiei, S., & Nasrollahi Vašti, L., (2013). Methodological Coordinates of Transdisciplinary Futurology as an Integrated Paradigm, *Quarterly Journal of Interdisciplinary Studies in Humanities*, 6 (1), 135-161.
- Fazal Ali, F., (2020). The Impact of Reverse Career Development on the New Development of English Teachers. *Linguistic Research in Foreign Languages*, 10 (2), 376-389
- Ganser, T., (2000). An ambitious vision of professional development for teachers. *Nassp Bulletin*, 84(618), 6-12.
- Girvan, C., Conneely, C., & Tangney, B., (2016). Extending experiential learning in teacher

- professional development. *Teaching and Teacher Education*, 58, 129-139.
- Hajjani, E., & Qasa, M., (2013). Future and Scenario; Classification of Methods and Classification of Scenarios, *Quarterly Journal of Socio-Cultural Strategy*, 2 (8), 33-62.
- Hargreaves, L. (2019). The status and prestige of teachers and teaching, *In International handbook of research on teachers and teaching*, 21, 217-229. DOI: 10.1007/978-0-387-73317-3_13.
- Hauge, K., & Wan, P., (2019). Teachers' collective professional development in school: A review study, *Cogent Education*, 6(1), 1-20.
- Heidari, A., H., (2004). *Futurology. Book of the Month (Information, Communication, and Science)*, 17 (4), 70-78.
- Hossein Hashemi, G., Ali Akbari, H., Bazargani, M., & Naderi Khorshidi, A., (2010). Designing a Future Research Model in Human Resource Development (Case: Islamic Revolutionary Guard Corps), *Human Resources Management Research Quarterly*, 2 (2). 70-47 [In Persian].
- Jafari, H., Abolghasemi, M., Ghahremani, M., & Khorasani, A., (2017). Professional Development Model for Primary Teachers: A Case Study of Exceptional Schools in the Mentally Retarded Group of Tehran, *Quarterly Journal of Exceptional Psychology*, 7 (25), 75-95 [In Persian].
- Kafyulilo, A., & Fisser, P., & Voogt, J., (2016). Factors affecting teachers' continuation of use in teaching. *Educ Inf Technol*, 21, 1535–1554. technology
- Kalantari khandani, E., & Farokhi, M., H., (2015). A Look at the Professional Development of Thought Teachers and Explaining Study and Learning Activities. *Fakoor Teacher Training Quarterly*, 2 (3), 73-96 [In Persian].
- Karami, Z., Seraji, F., & Maroufi, Y., (2017). Curriculum for Narrative Studies and Professional Development of Farhangian University Students: Designing a Curriculum Model. *Two Quarterly Journal of Theory and Practice in the Curriculum*, 5 (9), 69 -104 [In Persian].
- Kaya, V. H., & Gödek, Y. (2016). Perspectives in regard to factors affecting the professional development of science teachers. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 2625-2641. doi:10.14687/jhs.v13i2.3769.
- Lange, S., (2016). Achieving Teaching Quality in Sub-Saharan Africa, *Springer Fachmedien Wiesbaden*, Doi 10.1007/978-3-658-14683-2_2.
- Lashkar-e-Blooki, M., (2020). *Video report of the world in 2030 and investment strategy at the level of businesses and the country*, financing Sepehr.
- Marcelo, C., (2009). Professional Development of Teachers: past and future. *Sisifo. Educational Sciences Journal*, 8, 5-20.
- Marufi, Y., & Karami, Z., (2009). Curriculum research, a new approach in the professional development of teachers, *Journal of Educational Sciences*, Shahid Chamran University of Ahvaz, 22 (6), 39-66 [In Persian].
- Maskit, D., (2011). Teachers' attitudes toward pedagogical changes during various stages of professional development, *Teaching and Teacher Education*, 27, 851-860.
- McNaughton, M., (2016). The impact of data use professional development on student achievement. *Teaching and Teacher Education*, 60, 434-443.
- Mehdian, S., Hakimzadeh, R., Safaei Movahed, S., & Salehi, K., (2018). Representation of teachers' perceptions and lived experience of their social status: A phenomenological study, *Family and Research Quarterly*, 38, 19-37 [In Persian].
- Mehrmohammadi, M., (2004). *Rethinking the process of teaching-learning and teacher training*, Tehran: Madrasa Publications [In Persian].

- Mozaffari, A., (2009). Futurology, the Crossroads of Knowledge Boundaries, *Quarterly Journal of Law Enforcement Order and Security*, 4 (2), 25-47 [In Persian].
- Najafpour Shahni, F., & Hosseinpour, M., (2015). *Futuristic approach to identifying the competencies of human resources required by the Exceptional Education Organization of Khuzestan Province*, Second National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, Tehran, Soroush Hekmat Mortazavi Center for Islamic Studies and Research, Institute of Higher Education Mehr Arvand [In Persian].
- Processes for Techno- Ndongfack, M., N., (2015) Mastery of Active and Shared Learning Development on Technology A Model for Teacher Professional Pedagogy (MASLEPT): Integration. *Creative Education*, 6, 32-45.
- Niknami, M., & Karimi, F., (2009). Professional competencies of general education teachers and providing an appropriate perceptual framework. *Quarterly Journal of Research in Curriculum Planning*, 23 (23), 1-22 [In Persian].
- Ninlawan, G., (2015). Factors which Affect Teachers' Professional Development in Teaching Innovation and Educational Technology in the 21, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 197, 1732 – 1735.
- OECD (2020), *Back to the Future of Education: Four OECD Scenarios for Schooling, Educational Research and Innovation*, OECD, Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/178ef527-en>.
- Ono, Y. & Ferreira, J. (2010). A case study of continuing teacher professional development through lesson study in South Africa. *South African Journal of Education*, 30, 59-74.
- Osman, D., & Warner, j., (2020). Measuring teacher motivation: The missing link between professional development and practice, *Teaching and Teacher Education*, 92, 1-12.
- Oyedele, V., & Chikwature, W., (2016). Factors That Affect Professional Development in Education on Teacher Efficacy in Chipinge District High Schools, *European Journal of Research in Social Sciences*, 4(4), 56-71.
- Padua, M., (2018). *The Journey After: A Phenomenological Examination of Teachers' Transfer of Learning from a Two-Year Professional Development Program*, Ph.D. Dissertation, University of Hawai'i at Manoa.
- Pedram, A., Azgoli, M., Hasanlu, K., Manzavi, M., Jamali Chafi, H., Tabaian, S., K., & Aftadeh Hal, M., (2009). *Futurology, Concepts and Methods*, Tehran: Defense Science and Technology Futures Research Center Publications.
- Pourshafei, H., Ayoubi, F., Akbari, M., & Hosseini, S., M., (2015). *A Look at the Development of the Teacher Profession*, Birjand: Chahar Darakht Publications [In Persian].
- Pourshafei, H., Talibzadeh, L., & Arian, N., (2015). *A look at training professionalism and professional development*, Qom: Asr Javan Publications [In Persian].
- Prenger, R., Poortman, C., & Handelzalts, A., (2017). Factors influencing teachers' professional development in networked professional learning communities. *Teaching and Teacher Education*, 68, 77-90.
- Prenger, R., Poortman, C., & Handelzalts, A., (2017). Factors influencing teachers' professional development in networked professional learning communities. *Teaching and Teacher Education*, 68, 77-90.
- Rahbar, F., Seif al-Din Asl, A., A., Shah Hosseini, M., A., & Niazi, I., (2018). Designing a Model for Scenario Based on Identifying Key Factors and Analyzing Key Stakeholder Interactions, *Public Management Research*, 11 (39), 90-61.
- Rezaei, A., Shah Talebi, B., & Saeidian, N., (2020). Teachers' lived experiences of social status

- in order to provide a model for public education in Iran, *Quarterly Journal of Leadership and Educational Management*, 14 (1), 143-159 [In Persian].
- Romijn, B., Slot, P., & Leseman, P., (2021). Increasing teachers' intercultural competences in teacher preparation programs and through professional development: A review, *Teaching and Teacher Education*, 98, 1-15.
- Rutherford, T., Long, J., & Farkas, G., (2017). Teacher value for professional development, self-efficacy, and student outcomes within a digital mathematics intervention. *Contemporary Educational Psychology*, 51, 22-36.
- Sancar, R., Atal D., & Deryakulu, D., (2021). A new framework for teachers' professional development, *Teaching and Teacher Education*, 101, 1-12.
- Serin, H., (2017). Developing the Teaching Profession: Factors Influencing Teachers' Performance, *International Journal of Social Sciences & Educational Studies*. 4(2), 10-14.
- Smith, S., (2016). *The use of micro-blogging for teacher professional development support and personalized professional learning*. Ph.D. Dissertation, Pepperdine University.
- Sprott, R., (2019). Factors that foster and deter advanced teachers' professional development, *Teaching and Teacher Education*. 77, 321-331.
- Steen, M. A., & Twiśt, M.J.W (2013). Foresight and long-term policymaking: An analysis of anticipatory boundary work in policy organizations in The Netherlands, *Futures*, 54, 33-42.
- Stieler-Hunt, C., Jones, C., (2018). A professional development model to facilitate teacher adoption of interactive, immersive digital games for classroom learning: Facilitating digital game adoption in classrooms, *British Journal of Educational Technology*, 50(1), 264-279.
- Suchodoletz, A., Jamil, F., Larsen, R., A., & Hamre, B., (2018). Personal and contextual factors teachers' self-efficacy beliefs during a longitudinal associated with growth in preschool development study, *Teaching and Teacher Education*, 75, 278-289.
- Taghavi Nasab, S., N., & Karimi, M., H., (2018). A Comparative Look at the Themes of Futuristic Education and the Components of the Fundamental Transformation Document of Education of the Islamic Republic of Iran, *Islam and Educational Research*, 10 (1), 85-98 [In Persian].
- Taherpour Kalantari, M., & Pourshafei, H., (2021). Current Model of Professional Development of Primary Teachers in South Khorasan Province: An Approach Based on Data Foundation Theory, *Quarterly Journal of Management and Planning in the Educational System*, 14 (2), 1-16 [In Persian].
- Taqvaei, M., Hosseinihah, H., (2017). Tourism Industry Development Planning Based on Future Research and Scenario Writing Method (Case Study: Yasuj City), *Journal of Tourism Planning and Development*, 6 (23), 8-30 [In Persian].
- Tavakoli Abdansari, M., & Hallajian, I., (2021). Identifying Barriers and Challenges in the Application of Information and Communication Technology in Iranian Schools, *School Management Quarterly*, 9 (1), 49-70.
- Thomas, H., (2019). Powerful knowledge, technology and education in the future-focused .good society, *Technology in Society*, 52, 54-59
- Voros, J. (2008). «Integral Futures: An approach to futures inquiry». *Futures*, 40(2):190-201.
- Vu, P., Cao, V., Vu, L., & Cepero, J., (2014). Factors Driving Learner Success in Online Professional Development, *the International Review of Research in Open and Distance Learning*, 15(3), 120-139.
- Weisberger, M., Grinshtain, Y., & Bla, I., (2021) How do technological changes in formal education shape the social roles of teachers who are mothers, *Teaching and Teacher Education*, 103, 1-10
- Yue, J., Chen, G., Wang, Z., & Liu, W., (2017). Factor analysis of teacher professional

- development in Chinese military medical universities, *Journal of Biological Education*, 51(1), 66-78, DOI: 10.1080/00219266.2016.1171793.
- Zaidi, S., Khan, N., & Khan, N., (2018). Organizational Factors, Teachers' Professional Development and Teaching Practices: Findings From Female Elementary School Teachers, *International Journal of Experiential Learning & Case Studies*, 3 (1), 84-96.
- Zali, N., (1388). *Regional Development Futurism with Scenario Making Technique (Case Study; East Azarbaijan Province)* PhD Thesis, University of Tabriz [In Persian].
- Zareian, A., & Sattarzadeh, M., (2011). An approach to how and the nature of futures studies. *Journal of the Nursing School of the Army of the Islamic Republic of Iran*, 21 (1), 1-5 [In Persian].
- Zhang, K., & Aslan, A., B., (2021). AI technologies for education: Recent research & future directions, *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2, 1-11.

